



Innst. 215 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

Dokument 8:14 S (2010–2011)

Innstilling frå næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Arve Kambe, Gunnar Gundersen, Ingjerd Schou og Øyvind Halleraker om eierskifte i små og mellomstore bedrifter

Til Stortinget

Samandrag

For å sikre fremtidens velferd er det viktig å trygge jobbene og verdiene i et næringsliv der små og mellomstore bedrifter (SMB) utgjør grunnfjellet. SMB representerer 99 pst. av alle bedrifter i landet og står for halvparten av verdiskapingen. Skal Norge nå målet om velferd gjennom trygge jobber og verdier, er det en forutsetning at gjennomføringen av eierskifter kan skje på en god måte. De aller fleste bedriftene som står overfor et snarlig eierskifte, er små og personeide.

Eierskapet – altså hvem som eier de små og mellomstore bedriftene – er ikke uten betydning for hvilken politikk som må føres for å ikke tappe disse bedriftene for verdier. Forslagsstillerne mener derfor det ikke kan utarbeides en politikk for eierskifter, uten at det samtidig arbeides med politikken for privat eierskap. Eiers rolle i norsk verdiskaping er en underkjent faktor i den norske velferdsstaten.

Forslagsstillerne mener det er totalbeskatningen som for mange blir for stor. Nettopp i en oppstartsfase, og ikke minst ved generasjonsskifte når den nye generasjon etter mange år «får slippe til», er kontrasten mellom mangelen på kapital og vellet av gode ideer stor. I dag kommer arveavgift, formuesskatt og ofte et ansvar for å løse ut andre arvinger på toppen

av at forholdet til bedriftens leverandører og kunder må reetableres. Det er et paradoks at nyetablerte bedrifter har en rekke muligheter i virkemiddelapparatet, mens neste generasjons drivere møtes av arveavgift og formuesskatt.

Forslagsstillerne mener videre at det offentlige apparatet må være mer aktive i å bistå bedriftseierne med å videreføre bedriften til nye eiere. Alternativet er nedleggelse, og at jobber og verdier går tapt. På Altinn står å «starte bedrift» og å «drive bedrift» side om side. Her burde det naturlig også informeres om eierskifte.

For mange eiere er det utfordrende å finne frem til potensielle kjøpere. Dette kan avhjelpest ved tiltak som på generell basis styrker det norske investormiljøet. Det er heller ikke uten videre enkelt å finne bedrifter å kjøpe.

Forslagsstillerne mener også det bør bli lettere for ansatte å bli eiere i egen bedrift. Forslagsstillerne her forstår det slik at også regjeringen Stoltenberg II vil ta i bruk effektive virkemidler for å oppnå dette. Erfaringer tilsier at skattemessige tiltak er en effektiv måte å stimulere ansatte til medeierskap på.

Samtidig bør markeds plasser som retter seg mot SMB, styrkes. Forslagsstillerne viser i denne sammenheng til at det er ytret ønske om opprettelse av en portal, et nettverk eller en møteplass på Internett, for interesserte investorer og eiere.

Forslagsstillerne mener det foreligger svært mye informasjon som viser betydningen av at det må handles på vegne av de små bedriftene. Dette handler om å kunne ivareta arbeidsplasser og velferd i fremtiden. EU har i sine undersøkelser funnet ut at et eierskifte ivaretar i snitt fem arbeidsplasser, mens en oppstartsbedrift skaper to.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et kursskifte i norsk næringspolitikk, ved at det legges frem en strategi for eierskifter i små og mellomstore bedrifter slik at disse kan gjennomføres på en slik måte at jobber og verdier ikke går unødvendig tapt. Stortinget ber regjeringen sørge for at strategien bygger på en reduksjon av skatte- og avgiftsnivået for disse bedriftene, at det blir lettere for ansatte å bli eiere i egen bedrift, og å sørge for bedre offentlig informasjon på nettsider som Altinn og Bedin og på en egen bedriftsportal etter modell fra Sverige, samt at det offentlige bidrar med praktisk rettet veiledning i kjøp og salg av bedrifter.»

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og leiaren Terje Aasland, frå Framstegspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, frå Høgre, Frank Bakke-Jensen Torgeir Dahl og Svein Flåtten, frå Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, frå Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og frå Kristeleg Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til Representantforslag 14 S (2010–2011) om eigarskifte i små og mellomstore bedrifter.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser vidare til næringsministerens svar om at regjeringa no arbeider med ein næringspolitisk strategi for små og mellomstore bedrifter. Strategien skal ha eit breitt perspektiv på korleis vi kan legge betre til rette for vekst og utvikling i dagens små og mellomstore bedrifter.

Fleirtalet ber om at framlegget vert lagt ved protokollen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til representantforslaget, Dokument 8:14 S (2010–2011), hvor det tas til orde for en strategi for eierskifter i små og mellomstore bedrifter (SMB) slik at disse kan gjennomføres på en slik måte at arbeidsplasser og verdier ikke går unødvendig tapt.

Det forutsettes at strategien blant annet bygger på en reduksjon av skatte- og avgiftsnivået for disse bedriftene, slik at det blir lettere for ansatte å bli eiere i egen bedrift. Det forutsettes også at det offentlige sørger for bedre informasjon på nettsider som Altinn og Bedin samt at det offentlige bidrar med praktisk rettet veiledning i kjøp og salg av foretak.

Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til representantforslag fremmet av Framskrittspartiet om en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i norsk næringsliv (Dokument nr. 8:13 (2008–2009)), representantforslag om at det skal utarbeides en stortingsmelding om rammevilkår for små og mellomstore bedrifter (Dokument 8:50 S (2009–2010)), samt behandlingen av representantforslag om mer innovasjon i Norge (Dokument 8:180 S (2009–2010)).

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til at det er små og mellomstore bedrifter som utgjør hovedtyngden av det norske næringslivet og at det må være en hovedmålsetting å sørge for internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser for etablering og drift av mindre bedrifter i Norge. Skal dette være mulig, mener disse medlemmer at konkurranseulemper som skatte- og avgiftsnivået samt rapporteringsbelastningen må reduseres.

Disse medlemmer viser til at mange land har avvirket formuesskatt og arveavgift som nå fremstår som en særlig utfordring for privat eierskap i Norge. Det er videre slik at nivået på mange særavgifter er spesielt høyt i Norge, noe som skaper en konkurranseulempe for mange næringer. Disse medlemmer viser til at så mye som 2,6 pst. av BNP spises opp av bedriftenes administrative oppgaver overfor det offentlige. Det er flere land som har kommet langt når det gjelder forenkling av administrative byrder for næringslivet, som f.eks. Danmark og Sverige. Disse medlemmer mener det må settes klare mål for reduksjon i den offentlige rapporteringsmengden og antallet skjemaer pålagt næringslivet.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til den mangel på interesse regjeringen har vist for de utfordringer aktive private eiere møter. Regjeringens politikk er ikke bare problematisk fordi den underbygger en misunnelseskultur, men fordi den truer norske arbeidsplasser og norske verdier. Når det private eierskapet står for nærmere 70 pst. av verdiskapingen, er et angrep på dette eierskapet samtidig et angrep på norske ansatte og norsk velferd.

Disse medlemmer er av den formening at god tilgang på risikokapital for bedrifter i alle faser er nødvendig for at bedrifter skal ha mulighet til videreutvikling og markedstilpasning. Disse medlemmer vil understreke at bedriftenes avhengighet av kapitaltilgang på generelt grunnlag er avgjørende for bedriftenes eksistens.

Disse medlemmer mener blant annet at lavere skatter er et viktig virkemiddel for å skape fremtidig velferd. I dagens situasjon, med finanskriser og varsel om økt arbeidsledighet, er det viktigere enn

på lenge å fokusere på de oppgaver som må løses og å bidra til å skape optimisme. Disse medlemmer mener regjeringen ikke tar norsk økonomi på alvor, når den i sitt budsjett for 2011 nok igjen gir bedriftene en betydelig skattesmell samtidig som de fremdeles prøver å hente seg inn igjen etter nedgangskonjunkturen som nådde sitt klimaks i 2008–2009. Disse medlemmer mener Norge trenger en politikk som vil skape trygghet og optimisme for familiene og for arbeidsplassene.

Disse medlemmer mener at det nå må rettes oppmerksomhet mot rammebetingelser for privat eierskap som kan legge grunnlag for ny vekst og nye etableringer. Disse medlemmer viser til at det er lite privat risikokapital i Norge og at ettervirkningene av finanskrisen ikke har bedret situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at det nå opprettes nye fond organisert etter en fond-i-fond-løsning som også vil utløse mer privat risikokapital. Disse medlemmer mener også at Argentum Fondsinvesteringer AS må tilføres mer kapital og viser i denne forbindelse til bevilgningsforslag som ble fremmet i Innst. 2 S (2010–2011).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er av sentral betydning at det offentlige virkemiddelapparatet først og fremst sørger for veiledning for de beste ideene for å skape grunnlag for nye bedrifter. Disse medlemmer mener at det er for mange politiske særhensyn som preger dette innovasjonsarbeidet.

Disse medlemmer mener at velfungerende konkurranse bidrar til effektivitet og bedre tjenester og at det er viktig å styrke konkurransen for å fremme innovasjon. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at Konkurransetilsynets rolle må styrkes og at det må sørges for likeverdige konkurransevilkår for offentlige og private markedsaktører.

Disse medlemmer mener det må utarbeides langsiktige rammebetingelser for næringsvirksomhet med lavere skatter og avgifter samt færre offentlige rapporteringsordninger. Disse medlemmer mener det må utarbeides en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i næringslivet og mener initiativet kan legge til rette for at private eiere skal bli enda viktigere bidragsytere til verdiskaping og innovasjon i Norge.

Disse medlemmer viser til at det er i de små og mellomstore bedriftene at en stor del av verdiene skapes. Tre av fire norske bedrifter er familieeide, og disse bedriftene utgjør selve ryggraden i norsk næringsliv. Disse medlemmer mener det blir helt feil når gründere som har jobbet hardt hele livet for å bygge opp en bedrift, opplever at arveavgiften

ødelegger muligheten til å gi livsverket videre til neste generasjon. Disse medlemmer viser til at et vellykket eierskifte i småbedrifter fører til at i snitt fem arbeidsplasser blir videreført. Når vi vet at 40 000 bedrifter står foran generasjonsskifte de neste ti år her i landet, er det åpenbart at dette er viktig for å sikre arbeidsplasser og verdiskaping. Disse medlemmer vil derfor fjerne arveavgiften ved generasjonsskifte i familiebedrifter.

Disse medlemmer viser til at formuesskatten taper familiebedrifter for kapital og hindrer nyskaping. Ingen andre land har så næringsfiendtlige regler på dette området som Norge. Disse medlemmer vil derfor fjerne formuesskatten på arbeidende kapital.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til egne merknader i forbindelse med innstilling fra næringskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2011, kapitler under Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og enkelte kapitler under Fornyings- og administrasjons-, og kirke- og kulturdepartementet (rammeområdene 9, 10 og 11) (Innst. 8 S (2010–2011)).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det offentlige virkemiddelapparatet skal være et landsdekkende tilbud uten andre bindinger enn å sørge for at de beste ideene gis mulighet til å komme i produksjon i et offentlig-privat samarbeid. Disse medlemmer mener at virkemiddelapparatet må bidra til at flere gode ideer blir kommersialisert, slik at samfunnet oppnår å utvikle koblingspunkter mellom forskning, utdanningsinstitusjoner og den private kapitalen, og at mer av kunnskapen vår skaper grunnlag for nye bedrifter og lønnsomme arbeidsplasser. Disse medlemmer mener at så lenge et virkemiddelapparat styres av politiske prioriteringer der kjønn, geografi, bransje og lignende tillegges vekt, betyr dette at det ikke alltid er bedriften med «den beste ideen» eller det største vekstpotensialet som tilgodeses. Disse medlemmer mener likevel at det også fremover bør være rom for å ta distriktpolitiske hensyn, fordi det er ønskelig for å sikre bosetting over hele landet og for å øke verdiskapingen ut fra regionale forutsetninger. Dette betyr at det er behov for et godt og forutsigbart virkemiddelapparat over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det er godt dokumentert både i Norge og i andre land at eierskifter i bedrifter vil øke betydelig i de neste 10 årene. Undersøkelsen fra

Kunnskapsparken Bodø A/S antyder at så mye som 120 000 bedrifter kan stå foran et eierskifte og Menons rapport om eierskifter går enda lenger og antyder at 40 pst. av alle bedrifter kan stå foran et eierskifte i løpet av de neste 10 årene.

Disse medlemmer registrerer at statsråden i sitt svar til komiteen 24. november 2010 (vedlagt) er enig i problembeskrivelsen og ønsker å legge til rette for økt verdiskaping gjennom eierskifter.

Disse medlemmer viser til den varslede strategi for SMB-bedrifter og forventer at denne strategien tar opp i seg problematikken og mulighetene ved eierskifter ved å gå inn i konkrete problemstillinger for disse bedriftene.

Disse medlemmer vil videre understreke at disse eierskiftene i det vesentlige vil foregå i SMB-bedrifter, ofte familieeide og at det samtidig i mange tilfelle er ledd i et generasjonsskifte. Titusenvis av privateide bedrifter over hele landet er en vesentlig del av den norske verdiskapingen, men den private eiers rolle er en underkjent faktor i byggingen av velferdssamfunnet.

Disse medlemmer vil peke på at skatte- og avgiftsnivået er en vesentlig sperre ved eierskifter og ikke minst ved generasjonsskifter hvor arveavgiften ofte slår hardt ut og kompliserer eierskiftene. Den årlige tappingen av bedriftenes eiere gjennom formuesbeskatning uansett resultat i de eide bedrifter bidrar i samme retning, da regningen til slutt belastes bedriften gjennom uttak av utbytte og ytterligere beskatning av eierne.

Disse medlemmer peker også på at det må bli lettere for ansatte å få medeierskap i bedriftene. Dette er først og fremst et spørsmål om skatte- og avgiftsregler og tidsavgrensninger for når beskatning inntreffer. Disse medlemmer viser til at endringer av reglene i stor utstrekning vil være skattekredittordninger som ville bidra til økt interesse for egen bedrift og dermed en forbedret verdiskaping. Disse medlemmer viser til at Soria Moria II-erklæringen har gode formuleringer om ansattes medeierskap og venter spent, sammen med mange ansatte i norske småbedrifter, på konkretiseringer av erklæringen på dette området.

Disse medlemmer mener at det i utgangspunktet er eieres eget ansvar å få til gode eierskifter, men at rammebetingelsene må forbedres vesentlig. I forbindelse med det, vil en bedriftsportal som sørger for offentlig informasjon, beregnet på en slik situasjon, være et godt og antagelig svært rimelig verktøy for dem det gjelder.

Disse medlemmer viser til sine merknader og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et kursskifte i norsk næringspolitikk, ved at det legges frem en strategi for eierskifter i små og mellomstore bedrifter slik at disse kan gjennomføres på en slik måte at jobber og verdier ikke går unødvendig tapt. Stortinget ber regjeringen sørge for at strategien bygger på en reduksjon av skatte- og avgiftsnivået for disse bedriftene, at det blir lettere for ansatte å bli eiere i egen bedrift, og å sørge for bedre offentlig informasjon på nettsider som Altinn og Bedin og på en egen bedriftsportal etter modell fra Sverige, samt at det offentlige bidrar med praktisk rettet veiledning i kjøp og salg av bedrifter.»

Vedrørende mindretallet sine merknader som ikke omhandler eigarskifte i små og mellomstore bedrifter, så viser fleirtallet i komiteen, medlemmene fra Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, til fleirtalsmerknadene i Dokument nr. 8:13 (2008–2009), Dokument 8:50 S (2009–2010), Dokument 8:180 S (2009–2010) og fleirtalsmerknadene i statsbudsjetta under Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, jf. Prop. 1 S (2010–2011) og Prop. 1 S Tillegg 1 og 2 (2010–2011) og Innst. 8 S (2010–2011).

Forslag frå mindretal

Forslag frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for et kursskifte i norsk næringspolitikk, ved at det legges frem en strategi for eierskifter i små og mellomstore bedrifter slik at disse kan gjennomføres på en slik måte at jobber og verdier ikke går unødvendig tapt. Stortinget ber regjeringen sørge for at strategien bygger på en reduksjon av skatte- og avgiftsnivået for disse bedriftene, at det blir lettere for ansatte å bli eiere i egen bedrift, og å sørge for bedre offentlig informasjon på nettsider som Altinn og Bedin og på en egen bedriftsportal etter modell fra Sverige, samt at det offentlige bidrar med praktisk rettet veiledning i kjøp og salg av bedrifter.

Tilråding frå komiteen

Komiteen si tilråding vert fremma av komiteen sine medlemmer frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, syner til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:14 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Arve Kambe, Gunnar Gundersen, Ingjerd Schou og Øyvind Halleraker om eierskifte i små og mellomstore bedrifter – vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. februar 2011

Terje Aasland
leiar

Ingrid Heggø
ordførar

Vedlegg**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 24. november 2010****Representantforslag 8:14 S (2010-2011) om eierskifte i små- og mellomstore bedrifter**

Jeg viser til brev av 11. november fra Næringskomiteen angående representantforslag 8:14 S (2010-2011). Stortingsrepresentantene Flåtten, Bakke-Jensen, Nørve, Kambe, Gundersen, Schou og Halleraker ber regjeringen *”sørge for et kursskifte i norsk nærings-politikk, ved at det legges frem en strategi for eierskifter i små og mellomstore bedrifter.”*

Svar:

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk for økt verdiskaping og sysselsetting, og dermed økt velferd. Vår verdiskaping er avhengig av at det etableres, videreutvikles og drives lønnsomme bedrifter, og at ulønnsomme bedrifter omstilles eller avvikles. Dyktige eiere og ansatte som i samarbeid gjennomfører gode eierskifter og generasjonsskifter, begrenser omstillingskostnadene og legger til rette for innovative og verdiskapende bedrifter og trygge arbeidsplasser.

Studier indikerer at omfanget av eierskifter er stort, at hyppigheten har økt og at eierskiftene berører en betydelig del av verdiskapingen og arbeidsplassene i næringslivet. Gode eierskifter utgjør et potensial for økt verdiskaping gjennom gode eierskifter som vi må legge til rette for å realisere.

Nærings- og handelsdepartementet arbeider nå med en næringspolitisk strategi for små- og mellomstore bedrifter. Partene i arbeidslivet, eiere, og etablere av små- og mellomstore bedrifter og virkemiddelapparatet er involvert på ulike måter. I dette arbeidet vurderes også anbefalinger fra Europakommisjonen og andre studier som har kommet med forslag for å legge til rette for gode eierskifter. Strategien skal ha et bredt perspektiv på hvordan vi kan legge bedre til rette for vekst og utvikling i dagens og fremtidens små- og mellomstore bedrifter. Et av temaene i strategien er eierskifter, herunder generasjonsskifter, i bedrifter. Her er målet å legge til rette for gode eierskifter.

Representantene viser i forslaget til spørsmål knyttet til formuesskatt og arveavgift. Regjeringen har fulgt opp Soria Moria-erklæringen om arveavgift; fordelingssegenskapene er styrket og den er nå mer rettferdig. Endringene i arveavgiften vil for eksempel medføre at mellom 90 og 95 prosent av alle avgiftspliktige får lavere arveavgift. For å legge til rette for gjennomføring av generasjonsskifter i mindre familieforetak bevarte regjeringen deler av aksjerabatten for ikke børsnoterte aksjer og andeler ved beregning av arveavgiften. Regjeringen har også utvidet den rentefrie avdragsordningen for generasjonsskifte i familiebedrifter fra 7 til 12 år, og slik at den omfatter alle bedrifter. Regjeringen legger også vekt på at formuesskatten skal spille en sentral rolle i fordelingspolitikken og har gjort mye for å styrke dens fordelingssegenskaper og treffsikkerhet gjennom blant annet økte bunnfradrag.

Gjennom omstillingsloven / lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsvirksomhet har vi lagt til rette for at eventuelle interessenter får anledning til å drøfte om det er mulig å kjøpe bedriften. Flere hovedavtaler har også tatt inn bestemmelser om å drøfte videre drift som et alternativ til nedleggelse av virksomhet. Hovedavtalen mellom LO og NHO 2006–2009 inneholder en avtale som gir de ansatte i bedrifter som vurderes lagt ned, en rett til drøfting med sikte på videre drift og eventuell overtagelse av virksomheten.

Representantene etterlyser en bedre offentlig informasjon på nettsider som Altinn og Bedin samt en økt offentlig involvering i kjøp og salg av bedrifter. Det er besluttet at all offentlig informasjon rettet mot næringslivet skal være tilgjengelig gjennom Altinn. Det kommer med jevne mellomrom opp ønsker om informasjon om nye tema på Altinn, herunder eierskifte. Dette er et pågående arbeid, og vi samarbeider tett med næringslivet om hvordan informasjon på Altinn om eierskifte bør utformes. Det diskuteres også om og i tilfelle hvordan det offentlige bør bidra med praktisk veiledning i tilknytning til eierskifter.

